

racija govori nekim nukleusnim standardom, a jedan dio tog standarda, svakako, i profesionalno se oboji. Određenije gledano pred nama se rađaju dijalekatski oblici razvijeni-
jeg društva, sociolekti.

Na taj se način dijalekti osipaju, stvaraju nukleuse koji se raslojavaju na sociolekte različito markirane društvenim strukturama. Sve to ne može biti bez vidnih djelovanja i na kulturu izražavanja svakoga pojedinca (*šor — naselje — kvart, penzija — mirovina — penzija, auto — kola — vozilo, tablja — tacna — poslužavnik, veš — rublje — presvlaka . . .*).

Gradska sredina kulturu riječi zamjenjuje kulturom stvari, predmeta. Novonaseljeni pojedinac upućen je da više gleda nego što zna i može da čita. On u gradu mnogo vidi i tako uči, čuje i služi se aparatima, a da ga i ne zanima princip rada, čak niti ime aparata.

Vjerojatno što je pojedinac primitivniji, bez ikakve lične kontrole, apsolutno će prihvatiti tuđi jezik, u ovom slučaju jezik gradske sredine, grada. To neće činiti zbog nekih posebnih razloga, želje da nauči i slično, nego zato što više nema afiniteta prema donijetom standardu, on ga ne motivira. Pojedinac počinje shvaćati da jezik gradske sredine mora usvojiti ako želi opstati u njoj, saživjeti se s njom, prilagoditi se, svakako pa i jezično.

Dijalekatska razlika između sela i grada sve se više stavlja u drugi plan, a u stvarnosti se pojavljuje razlika između pojedinih gradova, čak i unutar jednog dijalekta (Vinkovci-Osijek-Pakrac, Tuzla-Kladanj-Sarajevo, Niš-Vranje-Valjevo . . .). To je primjetno i kod pisaca, recimo: A. Kovačić—M. Božić, Z. Dizdarević—D. Sušić, S. Sremac—L. Lazarević itd.

Nešto se u tom procesu teško uklanja, recimo akcent, drugo opet djeluje tako da se svi tokovi dijalekatskog jedinstva razilaze u jednom drugom pravcu. Naime, vjerujem da potpuna decentralizacija komunikativnih sredstava (radio, televizija, novine itd.) utječe na stvaranje posebnih govornih tipova, gradskih varijantskih opozicija. Govor na selu počinje da se modeluje prema gradskim klišejima, a koji su utjecajni zahvaljujući upravo demokratiziranim i dostupnim mnogobrojnim sredstvima komuniciranja.

Dovoljno je uveče slušati radio, propulovati automobilom, ili što slično uraditi, pa ćemo za kratko vrijeme, bez ikakvih najava, odrediti recimo: Zagreb, Titograd, Sarajevo, Beograd itd. Dakle, gradovi diktiraju svoj jezik. Smatram da oni apsorbuju dijalekatske forme, transformišu ih i koriraju na svakoj razini, a onda ih i zadržavaju. Na taj se način oblici iz dijalekata pretaču u oblike gradskih sredina i više se ne vraćaju u izvorne dijalekte.

Ahmet Kasumović

VIJESTI

KRATKO I JASNO

Ako niste zadovoljni ovim godištem, pišite nam.

Ako jeste, pošaljite pretplatu za iduće, nakasnije do 1. listopada, a najbolje odmah. I nađite još kojega pretplatnika. Uredništvo se pribojava da bi opet mogao biti veći broj onih koji su doduše s Jezikom zadovoljni, ali

koji će s nemara propustiti da išta učine za Jezik pa čak i da pošalju pretplatu.

Nadamo se da nova pretplata neće biti iznenađenje ni prevelik izdatak.

Kad bismo imali 4000 pretplatnika, prihodi bi bili jednaki rashodima. Ali mi smo daleko od toga broja, a svaki pretplatnik manje znači gubitak za koji danas ne znamo kako ćemo ga namiriti. Zato smo zabrinuti.

Uredništvo